

JP „Srbijašume“ Beograd

**GODIŠNJI PROGRAM UPRAVLJANJA RIBARSKIM
PODRUČJEM “JERMA”
ZA 2019. GODINU**

Stručno lice

Aleksandra Komarnicki-Ćirlić

Mast. biol. Aleksandra Komarnicki-Ćirlić

Beograd, 2018. godine

PRAVNI OSNOV

Na osnovu odluke br. 46/2016-5 od 11. IV. 2016. godine, a na osnovu člana 22. Zakona o javnim preduzećima („Službeni glasnik RS“ br.15/16) i člana 3 stav 3. Zakona o zaštiti i održivom korišćenju ribljeg fonda („Službeni glasnik RS“ br. 128/14). Nadzorni odbor Javnog preduzeća za gazdovanje šumama „Srbijašume“, na sednici održanoj dana 11. IV. 2016.g. donosi Odluku kojom se odobrava Javnom preduzeću za gozdovanje šumama „Srbijašume“, da u granicama Specijalnog rezervata prirode „Jerma“ („Službeni glasnik RS“ br. 101/2014) na ustanovi ribarsko područje „Jerma“. Korisnik Ribarskog područja „Jerma“ je JP. „Srbijašume“ Bulevar Mihajla Pupina 113, 11070 Novi Beograd, Šumsko gazdinstvo „Piroć“ sa sedištem u Pirotu.

Na osnovu člana 17. Zakona o zaštiti i održivom korišćenju ribljeg fonda (*Službeni glasnik RS br. 128/14*) korisnik donosi Godišnji program upravljanja ribarskim područjem za 2019.godinu. Članom 19. ovog Zakona predviđeno je da Godišnji program upravljanja ribarskim područjem sadrži:

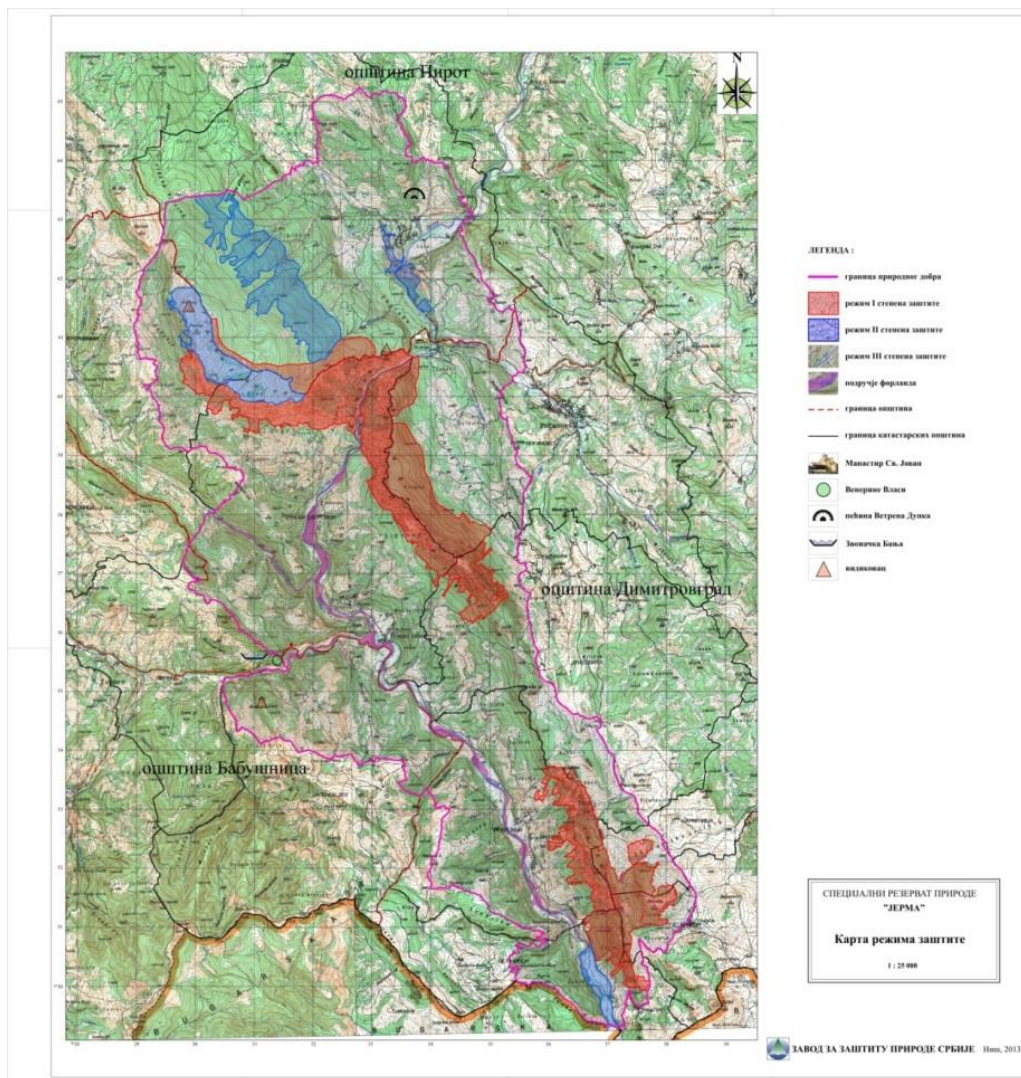
1. procenu biomase i ribolovnog pritiska na riblji fond na osnovu godišnjih statističkih pokazatelja ulova ribolovaca i ribara;
2. dozvoljeni godišnji i dnevni izlov ribe po vrstama;
3. dinamiku poribljavanja ribarskog područja po vrstama i količini riba, vremenu i mestu poribljavanja, kao i potrebna novčana sredstva;
4. mere i način zaštite i održivog korišćenja ribljeg fonda;
5. program edukacije rekreativnih ribolovaca.

Godišnji program upravljanja ribarskim područjem „Jerma za 2019. godinu donosi se u skladu sa Programom upravljanja ribarskim područjem “Jerma” za period od 2017. do 2027. godine a prema navedenim poglavljima i na osnovu istraživanja koja su sprovedena tokom 2016. godine. Program se donosi prema navedenim poglavljima na osnovu podataka iz anketa ulova ribolovaca i analizom dostavljenih evidencionih obrazaca rekreativnih ribolovaca.

1. PROCENA BIOMASE I RIBOLOVNOG PRITISKA NA RIBLJI FOND NA OSNOVU GODIŠNJI STATISTIČKIH POKAZATELJA ULOVA RIBOLOVACA

Ribarsko područje “Jerma” je ustanovljeno u granicama Specijalnog rezervata prirode “Jerma”, a čine ga ribolovne vode reke Jerme i manjih pritoka-potoka kao što su: Zvonački, Kusovranski i Poganovski. Reke i potoci su ritronskog tipa (uglavnom srednji i gornji ritron), sa prelaznom salmonidno-ciprinidnom zonom.

Ribarsko područje „Jerma“ nalazi se na teritoriji opštine Babušnica – KO Jasenov Del, opštine Dimitrovgrad – KO Vrapča, KO Dragovita, KO Iskrovci, KO Kusa Vrana, KO Petačinci, KO Poganovo, KO Skrvenica, KO Trnski Odorovci i opštine Piroć – KO Vlasi, ukupne površine 6.994,4077 ha od čega je 3.011,03301 ha (43,05%) u državnoj svojini, a 3.983,0776 ha (59,95%) u privatnoj svojini. (slika 1)

Slika 1. SRP “Jerma”(režimi zaštite) - RP “Jerma”-granice

U okviru Ribarskog područja glavna hidrološka pojava područja je vodotok Jerme. Jerma je reka u Srbiji i Bugarskoj, leva pritoka reke Nišave, koja pripada Crnomorskom slivu. Od ukupne dužine toka reke Jerme 72,1 km, našoj zemlji pripada 45,1 km, i to u gornjem toku, od izvora do ulaza u Bugarsku 17,1 km, i od ponovnog ulaza u našu zemlju (kod sela Petačinci) do ušća u Nišavu 28 km. Jerma izvire na Vlasinskoj visoravni nedaleko od Vlasinskog jezera u Opštini Surdulica (Srbija), iz Srbije u selu Strezimirovci na graničnom prelazu prelazi u Bugarsku, protiče jednim delom kroz Bugarsku, kod Zvonačke Banje ponovo ulazi u Srbiju (Opština Babušnica), prolazi pored Manastira Poganovo i uliva se u Nišavu (Opština Pirot), kod sela Sukova, nedaleko od Pirota.

Slika 2: RP „Jerma“

Faunu riba predstavlja 9 vrsta ihtiofaune pri čemu je čitavo područje Jerme salmoidni region. Gustina rečne mreže u slivu Jerme je relativno velika. Na svaki kvadratni kilometar sliva javlja se prosečno 907 m vodenih tokova. Na svom toku Jerma prima veći broj pritoka. Brojnije i duže su desne pritoke, te je sliv izvesno asimetričan. Značajnije pritoke u našem delu sliva sa leve strane su Zvonačka i Kusovranska reka i Poganovska reka sa desne strane. Što se tiče vodostaja Jerma ima dosta ujednačen režim. Grafikon vodostaja reke Jerme ima jednostavan oblik. Ima samo jedan maksimum (kraj zime) i jedan minimum (kraj leta). Prema S.Ilešiću, reke ovakvog režima pripadaju plivio – nivalnoj grupi umereno kontinentalne klime. Hidrološka osobenost vodotoka u zoni Jerme je velika vremenska neravnomernost protoka i većina vodotoka ima bujični karakter i vode nema u vegetacionom periodu kada je najpotrebnija. Podzemne vode su takođe dosta oskudne, ističu u vidu izvora različitog položaja, izdašnosti, režima rada, temperature i hemijskog sastava i njihovo isticanje, naročito iz krečnjačkih masa Vlaške planine vrši se uglavnom u klisuru Jerme preko kraških izvora od kojih je najjači Đeverica na izlasku iz klisure kod sela Vlasi, koji je kaptiran za potrebe vodosnabdevanja. Voda reke Jerme spada u drugu kategoriju kvaliteta.

Sastav ribljeg fonda u zaštićenom području Specijalni rezervat prirode „Jerma“ procenjivan je na osnovu eksperimentalnog izlova tokom letnjeg perioda 2016. godine na sledećim lokacijama: reka Jerma, selo Trnski odronci i reka Jerma iznad manastira Poganovo.

U istraživanom delu toka reke Jerme konstatovane su 4 riblje vrste od kojih veći ribolovni značaj imaju: potočna makedonska pastrmka (*Salmo macedonicus*), potočna mrena (*Barbus balcanicus*) i klen (*Squalius cephalus*). Osim pomenutih vrsta zabeleženo je i prisustvo

dvopruga uklije (*Alburnoides bipunctatus*). Tokom istraživanja nije zabeleženo prisustvo strogo zaštićenih vrsta riba.

1.1. Procena biomase i ribolovnog pritiska

Dozvoljeni godišnji ulov riba (okvir ribolova, žetva) zasnovan je na sadašnjem stanju ribljeg fonda, godišnjem prinosu i količini koja se može godišnje izloviti, a da se sačuva osnovni riblji potencijal. Procena prinosa i dozvoljenog okvira ribolova u zavisnosti je od niza faktora i to pre svega kvaliteta vode, bogatstva ribljom hranom, od sastava i strukture ribljih populacija i uslova za njihovu prirodnu reprodukciju. Osim prirodnih faktora svakako da na prinos utiču i antropogeni faktori odnosno pravilno gazdovanje kao pozitivan i krivolov kao negativan faktor.

Na osnovu sadašnjeg stanja ribljeg fonda. a u cilju maksimalne zaštite i održavanja vitalnosti populacija riba za prirodnu reprodukciju predviđaju se mere koje to treba da u narednom periodu obezbede.

Tokom 2017.godine broj izdatih dozvola za rekreativni ribolov na RP “Jerma” iznosio je 57 i tobroy godišnjih dozvola za rekreativni ribolov u zaštićenom području bio je 54, dok je broj dnevnih dozvola za rekreativni ribolov bio 3. Obzirom da je na ribolovnim vodama reke Jerme uglavnom zastupljena tehnika mušičarenja, kao specifičan oblik rekreativnog ribolova, a imajući u vidu hidrološke osobenosti vodotoka na RP “Jerma” tj. nizak vodostaj reke Jerme tokom leta, ukupan ribolovni pritisak je neznatan.

Tabela1: Podaci o ulovu rekreativnih ribolovaca tokom 2017

Redni broj	Vrsta ribe (naziv, latinski naziv)	Rekreativni ribolovci
		Masa (kg)
1.	potočna makedonska pastrmka <i>Salmo macedonicus</i>	-
2.	potočna mrena <i>Barbus balcanicus</i>	325
3.	klen <i>Squalius cephalus</i>	186
	dvopruga uklija <i>Alburnoides bipunctatus</i>	120
sume		631

Prikaz odnosa biomase, realne i potencijalne produkcije prikazani su u tabeli 2.

Tabela 2. Odnos biomase, realne i potencijalne produkcije ribljih vrsta u reci Jermi

Lokacija	VRSTA RIBE	JTO				JMP			
		N/k m	Biomasa kg/km	Realna produkcija kg/km	Potencijalna produkcija kg/km	N/k m	Biomasa kg/km	Realna produkcija kg/km	Potencijalna produkcija kg/km
	<i>Salmo macedonica</i> Potočna makedonska pastrmka	60	23,68	10,44	15,5	/	/	/	/

<i>Squalius cephalus</i> Klen		300	58,9	46,31	45,4	100	15,28	12,05	45,7
<i>Barbus balcanicus</i> Potočna mrena		1620	35,84	32,70	35,7	1440	34,1	33,1	35
<i>Alburnoides bipunctatus</i> Dvopruga uklija		2040	14,12	11,22	13,4	900	6	3	15
UKUPNO		4020	133,54	100,67	110	2440	55,38	48,15	95

*Izvor slika: <http://www.fishbase.org>

JTO – reka Jerma, selo Trnski odronci; JMP – reka Jerma iznad manastira Poganovo

Na prvoj lokaciji na ribolovnim vodama reke Jerme JTO (odnos između realne i potencijalne produkcije bio je: potočna makedonska pastrmka 67,35%, klen 98,03%, potočna mrena 91,59%, dvopruga uklija 83,58%. Na drugoj lokaciji na r.v. reke Jerme JMPU ovaj odnos bio je: klen 26,37% , potočna mrena 94,57%, dvopruga uklija 20%.U vodotoku reke Jerme značajne ribolovne vrste potočna mrena i klen imaju povoljan odnos biomase, realne i potencijalne produkcije, dok kod potočne makedonske pastrmke realna produkcija čini oko 68% potencijalne produkcije što se za sada može smatrati zadovoljavajućim.

2. DOZVOLJENI GODIŠNJI I DNEVNI IZLOV RIBE PO VRSTAMA

Vreme ribolova na ovom ribarskom području je usklađeno sa sadržajem. Naredbe o merama za očuvanje i zaštitu ribljeg fonda (Službeni glasnik RS" br. 156/15).

Tehnike ribolova, oprema, alati i vrste mamaca kojima se može loviti na ribolovnim vodama ribarskog područja sprovodiće se u skladu sa *Pravilnikom o načinu, alatima i sredstvima kojima se obavlja privredni ribolov, kao i o načinu, alatima, opremi i sredstvima kojima se obavlja rekreativni ribolov* ("Službeni glasnik RS" br.9/17, 34/18).

Ribolov na potočnu makedonsku pastrmku može se obavljati samo tehnikom mušičarenja i isključivo na veštački mamac (različite vrste veštačkih mušica) i samo po principu "ulovi pa pusti".

Na osnovu sadašnjeg stanja ribljeg fonda a u cilju maksimalne zaštite i održavanja vitalnosti populacija riba za prirodnu reprodukciju, u 2019. godini u ribolovnim vodama ribarskog područja „Jerma“ primeniće se sledeći režim ribolova (Tabela 3) :

Tabela 3: Dnevni ulov rekreativnog ribolovca na RP „Jerma“	
Ribolovna vrsta	DNEVNI UL OV
	Ustanovljava se ograničenje mase dnevnog ulova rekreativnih ribolovaca na najviše 5 kg za ulov svih autohtonih vrsta riba
	Maskimalan broj komada
Klen, Potočna mrena	maksimalno 10 komada u dozvoljenoj lovnoj veličini zbirno
Kada jedan ulovljen primerak prelazi masu od 5 kg, za sve autohtone vrste riba, ne važi	

ograničenje dnevnog ulova u komadima, već će se u takvim slučajevima smatra da je ispunjen dnevni ulov rekreativnog ribolovca.

**Potočna
makedonska
pastrmka**

samo po principu “ulovi pa pusti”

U delovima ribolovnih voda na RP „Jerma“ koja su proglašena kao posebna staništa nije dozvoljen bilo kakav oblik ribolova (rekreativni i privredni). Kao posebna staništa na RP “Jerma” smatraju se pritoke reke Jerme navedene u Programu upravljanja RP “Jerma” 2017 do 2027 godina. Kao posebna staništa riba na ovom području mogu se smatrati celi tokovi Zvonačkog i Poganovskog potoka do granice RP “Jerma”.

3. DIMAMIKA PORIBLJAVANJA RIBARSKOG PODRUČJA PO VRSTAMA I KOLIČINI RIBA, VREMENU I MESTU PORIBLJAVANJA, KAO I POTREBNA NOVČANA SREDSTVA

Na osnovu rezultata stanja i strukture ribljeg fonda, poribljavanje kao mera unapređenja ribarstva na reci Jermi u okviru Specijalnog rezervata prirode “Jerma” nije predviđeno, jer se dobri efekti očuvanja ribljeg fonda mogu postići čuvanjem posebnih staništa riba, čuvanjem plodišta u vreme mresta riba, ograničavanjem i kontrolom ulova i suzbijanjem krivolova.

U 2019. godini nisu predviđena poribljavanja ribolovnih voda ovog područja.

4. MERE I NAČIN ZAŠTITE I ODRŽIVOG KORIŠĆENJA RIBLJEG FONDA

Tokom 2019.godine sprovodićemo sledeće mere zaštite ribarskog područja i to:

- *Organizovaćemo kontolu i čuvanje posebnih staništa riba, a što podrazumeva: sprečavanje bilo kakvog oblika ribolova i/ili krivolova (totalna zabrana lova), zabrana bilo kakve seče šuma ili bilo kakve druge aktivnosti u blizini ovih staništa pa i na širem području ukoliko je to neophodno. Neće se dozvoljavati bilo kakav vid transporta preko reke kao i radovi u koritu na i u blizini posebnih staništa. Na posebnim staništima riba koja su prirodna plodišta pojačaćemo kontrolu čuvanja i obilaska u periodu mresta riba. Postavićemo informativne table sa oznakama: «Posebno stanište riba - zabranjen svaki oblik ribolova». Mere zaštite se zasnivaju na principu neophodnosti potpune zaštite ekosistema reke i okolnih ekosistema kao jedinsvene celine, a posebno u zonama I i II stepena zaštite, tj očuvanje ekosistema ribolovnih voda. U posebnim staništima riba nije dozvoljeno vađenje peska, šljunka, kamenja i panjeva, niti preduzimanje radnji kojima se, narušavanjem ekoloških odlika ribolovnih voda, ugrožava riblji fond. Posebna staništa riba na ovom području mogu se smatrati celi tokovi Zvonačkog i Poganovskog potoka do granice RP “Jerma”.*
- Sprečićemo pokušaj svakog samoinicijativnog ili nestručnog poribljavanja, a posebno unošenje alohtonih vrsta u vodotok zaštićenog područja, a sve u cilju zaštite genofonda potočne makedonske pastrmke.

- Vršićemo kontrolu ulova, kako u pogledu propisane količine, tako i u pogledu kontrole poštovanja dozvoljene lovne dužine ulovljenih primeraka riba.
- Sprečićemo svaki oblik zagađivanja reke i pritoka u zaštićenom području. Ovo podrazumeva sprečavanje izlivanja otpadnih voda iz ruralnih naselja uzvodno od zaštićenog područja kao i odlaganje čvrstog otpadnog materijala od strane prolaznih posetilaca i/ili turista na obalama reke.
- Ribolov nije dozvoljen u delu reke Jerme kroz kanjon, odnosno u zoni I stepena zaštite,

5. PROGRAM EDUKACIJE REKREATIVNIH RIBOLOVACA

Edukacija rekreativnih ribolovaca podrazumeva izradu štampanog edukativnog materijala u vidu brošure, sa zakonskim i podzakonskim pravilima ponašanja rekreativnih ribolovaca na ribolovnoj vodi. Ovaj štampani materijal biće podeljen ribolovcima pri kupovini godišnjih dozvola.

Osim ovoga, a u skladu sa mogućnostima, korisnik će organizovati tematske ribolovne skupove, na kojima će promovisati dobre strane bavljenja rekreativnim ribolovom, odnosno uvoditi u svet rekreativnog ribolova mlađe populacije. Ove aktivnosti imaju za cilj, povećanje broja ribolovaca koji će se u budućnosti ovom aktivnošću baviti, a u skladu sa tendencijom očuvanja i uvećanja ribljeg fonda.